

JA Eesti gümnaasiumi programmi „Majandusõpe“ ainekava

Majandusõpe on Junior Achievement Eesti programm gümnaasiumitele ja kutsekoolidele. Õpilased uurivad majanduse olemust, nõudlust ja pakkumist, äritegevust, valitsuse ja keskpanga rolli turumajanduses ning õpivad tundma maailmamajandust. Noored omandavad teadmisi ning oskusi teadlike kodanike, ettevõtlike töötajate ja rahatarkade tarbijatena tegutsemiseks, kes tulevad iseseisvalt toime igapäevaelus ja oskavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpi- ja tööteed valida.

Programm vastab gümnaasiumi riikliku õppekava majandus- ja ettevõtlusõppe valikainekavale ning riiklikus Edu&Tegu“ ettevõtlusõppe programmis koostatud ettevõtluspädevuse kujundamise mudelile toetades õppijas erinevate pädevuste, sh ettevõtlus- ja matemaatikapädevuse ja sotsiaalsete oskuste kujunemist.

Õppetöös rakendatakse erinevaid igapäeva eluga seotud praktilisi tegevusi, mis aitavad õpilased paremini mõista seoseid koolis õpitu ning koolijärgsete tegevuste ja eduka majandamise vahel. Programmi teemasid saab tihedalt lõimida erinevate õppeainetega, eelkõige inimese- ja ühiskonnaõpetusega ning matemaatikaga.

Kooli eripärast ja õppekavast lähtuvalt saab programmi õpetada ühe või kahe kursusena, vastavalt 35 või 70 ainetunni mahus.

Õpitulemused

Õpilane

- 1) mõistab ja selgitab majandusringlust ja majandussüsteeme, turumajanduse põhimõtteid ja kasutab majanduse põhimõisteid;
- 2) teeb eesmärgipäraseid säästlikke valikuid tarbimisel ja finantsteenuste kasutamisel isiklikuks toimetulekuks;
- 3) tunneb ettevõtluse põhimõisteid ja ettevõtete toimimist;
- 4) analüüsib ettevõtete rolli ja vastutust tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise eest;
- 5) tähtsustab haridust ja elukestvat õppimist karjääriteel ja tööturul, oskab vormistada elulookirjeldust ja kaaskirja.
- 6) mõistab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, maksude tähtsust ühiskonna toimimisel ning valitsuse poliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse, ühishüviste ja sotsiaalse turvalisuse tagamisel;
- 7) mõistab raha väärtust ja analüüsib keskpanga rolli raharingluse korraldajana ning kommertsbankade ülesandeid maksete teostajana ja vahendajana raharingluses;
- 8) hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi rahvusvahelises majanduses, mõistab jätkusuutliku majanduse globaalseid eesmärke ja probleeme, väärtustab keskkonda.

Hindamine

Õpitulemuste hindamine lähtub gümnaasiumi riiklikus õppekavas toodud hindamisalustest ja hindamist reguleerivatest dokumentidest, sh kooli õppekavas sätestatud hindamisjuhendist. Hinnatakse teadmisi ja nende rakendamise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel ja üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi, arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat ja rühmatööd.

Ainekava sisu

Teema	Õpiväljundid	Mõisted
<p>Vaba ettevõtluse süsteemi tugisambad</p> <p>Majanduse põhimõisted, majandusprobleemid, vaba ettevõtlus ja turumajanduse põhimõtted.</p>	<p><i>Õpilane:</i></p> <p>mõistab, kuidas nappus sunnib inimesi valikuid tegema ja kaaluma alternatiivkulusid;</p> <p>analüüsib erinevate majandussüsteemide lahendusi põhilistele majandusprobleemidele;</p> <p>selgitab, kuidas turud jaotavad ressursse;</p> <p>mõistab, kuidas raha, kaubad ja teenused seovad turumajanduses omavahel kodumajapidamisi ja ettevõtteid.</p>	<p>Nappus;</p> <p>Alternatiivkulu ja kompromiss;</p> <p>Piirprintsiiip ja tootmisvõimaluste piir;</p> <p>Majandussüsteemid;</p> <p>Majanduse ringlusvood;</p> <p>Majandusstiimulid.</p>
<p>Nõudlus, pakkumine ja turuhind, tark tarbija</p> <p>Hinnasüsteem, kuidas nõudlus ja pakkumine kehtestavad turuhindu ja jaotavad ressursse. Tarbija tuluallikad, eesmärgipärased ja teadlikud valikud vajaduste rahuldamisel ja finantsteenuste kasutamisel.</p>	<p><i>Õpilane:</i></p> <p>mõistab tarbijate rolli turul ja tunneb tarbija õigusi;</p> <p>selgitab hinna mõju pakkumisele ja nõudlusele ning turuhinna kujunemist;</p> <p>hindab, kuidas turud rahuldavad tarbija vajadusi;</p> <p>analüüsib säästmise, laenamise ja investeerimise tähtsust ja riske;</p> <p>oskab koostada isiklikku rahajuhtimise plaani.</p>	<p>Hinnasüsteem;</p> <p>Nõudlus, pakkumine, turu tasakaal ja turuhind, hinnaelastsus ja hinnamõju;</p> <p>Tuluallikad ja eelarve koostamine;</p> <p>Säästmine, investeerimine, kindlustus ja krediit.</p>
<p>Ettevõtlus</p> <p>Ettevõtluse ja ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtluse vormid, ettevõtte alustamine ja rahastamine, tootmine ja tootlikkus. Turundus ja turundusstrateegiad. Kaasaegne teenusmajandus. Konkurents turumajanduses.</p>	<p><i>Õpilane:</i></p> <p>võrdleb erinevaid ettevõtte vorme tuues välja nende erinevused;</p> <p>kirjeldab ettevõtja kohustusi, riske ja tasusid;</p> <p>mõistab ettevõtete sotsiaalset vastutust ja sotsiaalse ettevõtluse põhimõtteid;</p> <p>selgitab ettevõtete finantseerimise võimalusi ja finantsarvestust;</p> <p>analüüsib tootlikkust mõjutavaid tegureid;</p> <p>selgitab turunduse mõju tarbijale ja ettevõtete erinevaid turundusstrateegiaid;</p> <p>tunneb kaasaegseid teenusmajanduse ärimudeleid ja teenuste eest tasumise võimalusi;</p> <p>mõistab konkurentsi tähtsust ettevõtluse arengus ja kasu tarbijale ning ressursside efektiivsemale kasutamisele.</p>	<p>Ettevõtlus ja ettevõtja;</p> <p>Ettevõtte vormid ja eriliigid, sotsiaalne ettevõtlus;</p> <p>Äriplaan ja ärimudel;</p> <p>Ettevõtte finantseerimine, investeerimine, aktsiad ja väärtpaberid, börs;</p> <p>Põhivara ja käibevara, püsikulu ja muutuvkulu, tasuvuspunkt, kasum ja bilanss;</p> <p>Tootmine ja tootlikkus, kahaneva tootlikkuse seadus, mastaabisääst;</p> <p>Teenusmajandus;</p> <p>Turundusmeetmestik, digiturundus, bränd ja kaubamärk;</p> <p>Konkurentsivormid.</p>

<p>Tööjõud majanduses</p> <p>Töötaja ja tööandja rollid, kaasaegsed nõuded töötaja ja juhi oskustele tööjõuturul, tööle kandideerimine ja palkade kujunemine; Muutused töö iseloomus, uued töövormid; Tööseadusandlus.</p>	<p><i>Õpilane:</i></p> <p>tähtsustab haridust ja elukestvat õppimist karjääriteel ja tööturul; tunneb tööseadusandlust ning reegleid tööle kandideerimiseks; oskab vormistada elulookirjeldust ja kaaskirja; analüüsib, töötaja ja tööandja rolle, neile vajalikke kaasaegseid oskusi; mõistab muutusi töö iseloomus ja töövormides ning mõju palkade kujunemisele.</p>	<p>Tööturg, tööjõud, töötaja ja tööandja, töötü, tööhõive ja töötuse määr; Töötasu liigid, alampalk, tööjõumaksud; Töölepingu vormid, renditöö CV ja kaaskiri; Ametiühing.</p>
<p>Riigi roll majanduses</p> <p>Valitsuse ja keskpanga osa turumajanduses. Riigi ülesanded ühishüviste tagamisel ja majanduse arendamisel. Keskpanga ja kommertsbankade ülesanded. Peamised majandusnäitajad ja nende sisu.</p>	<p><i>Õpilane:</i></p> <p>mõistab valitsuse ja keskpanga rolli majanduses ja rahapoliitikas majandusliku stabiilsuse, riigikaitse, ühishüviste ja sotsiaalse turvalisuse tagamisel; mõistab maksude tähtsust ühiskonna toimimisel ja üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees; analüüsib fiskaal- ja monetaarpoliitilisi võimalusi majanduse reguleerimiseks; teab kommertsbankade ülesandeid ja seost keskpangaga, kommertsbankade ülesandeid maksete teostajana ja vahendajana raharingluses; võrdleb finantsasutuste pakutavaid teenuseid tarbijale; selgitab majandusnäitajate sisu ja mõju; hindab erinevate majanduspoliitikate mõju ja efektiivsust.</p>	<p>Riigieelarve, riigivõlg; Maksustamine, otsesed ja kaudsed maksud, maksusüsteemid; Ühishüvisel, välismõjud; Hinnastabiilsus, inflatsioon, ostujõud, tarbijahinnaindeks; Keskpang, krediitiasutused, intressimäär ja intress, kohustusliku reservi määr, rahaloomekordist; Majanduse tsüklid ja majandusnäitajad, SKT arvutamine; Fiskaal- ja monetaarpoliitika, diskontomäär.</p>
<p>Rahvusvaheline majandus</p> <p>Rahvusvaheline kaubandus, erinevad majandussüsteemid ja majandusprobleemid. Eesti avatud majanduse võimalused Euroopas ja maailmas.</p>	<p><i>Õpilane:</i></p> <p>hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi rahvusvahelises majanduses; selgitab riikide vahelise kaubanduse tähtsust ja kaubanduspiirangute mõju; selgitab riikide absoluutset ja suhtelist eelist; võrdleb majandussüsteeme, riikide maksebilanssi ja välismajanduspoliitikat; analüüsib jooksvaid majandusprobleeme; mõistab jätkusuutliku majanduse globaalseid eesmärke ja probleeme, väärtustab keskkonda.</p>	<p>Kaubanduspiirangud; Absoluutne ja suhteline eelis; Maksebilanss, jooksevkonto, väliskaubandusbilanss; Integratsioon, majanduse globaliseerumine ja jätkusuutlikkus.</p>